

Jezaja

**Jedyn ze serafow přileća ke mni
a měješe žehliwe wuhlo w ruce,
kotrež wza z klěščemi z wohtarja,
a dótkny so mojego erta a praji:**

**Hlej, z tym stej so twojej
hubje dótknytoj, zo by twoja wina
wot tebe wzata byla
a twoje hrěchi wodate.**

(Jezaja 6,6-7)

W léce 738 do Chrystusa powola so Jezaja jako profet za židowski lud. Wěmy to tehodla tak dokładnje, dokelž napisa wón pozdžišo rozprawy wo tym, w kotrejž naspomni, zo běše to w smjertnym léce krala Uzije, kotrehož žiwjenske daty su nam znate. Jezaja běše žiwy w politisce rozbudženym času. Assyriske mócnarstwo we wuchodže steješe přečiwo Egyptowskej, mjez nimaj njemóžachu mjeńše ludy w Syriskej a Palestinje samostatnje wobstać. Jezaja bydleše w Jerusaleme, hdžež měješe wuske zwiski k templej. Jeho mandželska běše jemu třoch synow porodžiła, kotřiž mějachu symboliske mjena: Sear-Jasub, štož rěka „Nawróće so“, „Nahle rubjenstwo, spěšne dobyće“ a Immanuel – „Bóh je z nami“. Jezaja je husto k aktualnym prašenjam rěčať: Komu ma so Israel přizamknýć, hdže namakaja židza najlěpšu pomoc.

Jeho hłowne poselstwo běše: Spušće so na Boha, nic na wšelakich mócnarjow. „Jelizo njewěriće, tak njewobstejiće.“ (Jez 7,9)

Jezaja wopisuje w rozprawje wo swojim powoťanju, kak bě so jemu na chwilu pohlad do njebieskeho kralestwa skićit. Widžeše Boha na trónje sedžo, „na wysokim a pozběhnjenym stole“, kaž w Swjatym Pismje rěka. Wosebita družina jandzelow ze šěsć křidlymi, serafajo, hořdowachu Bohu z mócnym chwalospěwom „Swjaty, swjaty, swjaty“. Lubozna wón kadzidla stupaše před Boži trón. Kajki krasny naphlad skićeše so profetej! Kajka wysoka njebieska liturgija! Židowski templ ze swojim bohatym nabožnym žiwjenjom deleka w Jerusaleme bě jenož slaba kopija njebieskeho přikłada.

Jezaja spózna před Božim trónom swoju winu a nječistosć. Njewinuje druhich, zo bychu wina na jeho hrěchu byli. Nic staršej, nic politikarjo, nic bėdne socialne wobstejnoscě, nic kriza w towaršnosći su zawinowali jeho nječistosć, wón sam čuješe so winowaty. Seraf přileća z klěščemi w ruce, kotrež dzerža žehliwe wuhlo. Wuhlo wu-

čisći profeta. Wina bu wot njeho wzata a hrěchi běchu wodate. Jezaja so sćeje jako profet do luda.

Njeznaty moler je předstajiť powoťanje Jezaje na łubi Budyšinskeje cyrkwy. Deleka nalěwo kleči profet. Wón je spóznać jako starši, ponižny muž. Z njebieskeho swěta, kiž pozběhuje so nad zemskim, leći seraf ze žehliwym wuhlom. Nimamy dokładny dohled do njebieskeho swěta, spóznamy swěto a někajke postawy. Deleka pod njebiesami widžimy Jerusalemski templ.

Naše kemše su wotsćin njebieskich kemšow. Hdyž spěwamy k Božemu wotkazanju troje „Swjaty“, tak smy zjednoćeni z njebieskimi mocami, ze serafami a druhimi jandželemi. W našich cyrkwjach dóstanje so nam – kaž profetej Jezaji – wodawanje hrěchow. Nic ze žehliwym wuhlom, ale přez Bože stowo a chlěb Božeho wotkazanja.

Nalěwo na wobrazu widžimy zdónk, z kotrehož rosće nowy štom. Moler předstaji nam wěšćenje Jezaje (Jez 11,1-8): Prut wurosće z lzajoweho štoma, na kotrymž wotpočuje Knjezowy Duch, Duch mudrosće a rozuma, Duch rady a mocy, Duch póznaća a bohobojosće. Z tym je měnjeny

Jezus Chrystus, kotryž wurosće ze židowskeho korjenja.

Při zdónku mjez korjenjemi widžimy džěru. Džěci hraja sej tehdy, hdyž zastupi Bože kralestwo, při hađzacej džěrije. Wšitkón hrěch je w Božim kralestwje pře-winjeny.

Profet Jezaja – njedawno znowa wotkryta mólba na wobloženju łubje w Budyšinskej cyrkwi

Foto: A. Sureck

Jan Malink

Jezuso, što sy?

W Nowym Zakonu biblije mamy štyri ewangelije. To, štož su ludžo z Jezusom dožiwili, su napisali Matej, Mark, Lukaš a Jan. Kóždy z nich napisa na swójske wašnje, što wo Jezusu wě. Wjele stawiznow je podobnych. Wo wěstych podawkach jenož jedyn rozprawja. Wosebitosć ewangelija po Janu su tak mjenowane „Ja sym-słowa“, na př. „Ja sym swěto swěta“. Sydom króc rozjasni Jezus tak něšto wo sebi samym. Móžu sej derje předstajić, kak su so ludžo Jezusa druhdy prašeli: „Jezuso, što ha poprawom sy?“ Tu wón wotmołwi, z čim móžemy jeho přirunować, zo bychmy lěpje rozumili, kajki je. Zawěsće znaješ tež hrono „Ja sym dobry pastyr“. Tute a šěsć dalších namakaš tu. Móžeš sady z nimi prawje wudospoňić? Kotre „Ja sym-słowo“ so či najlěpje lubi? Snano maš lóšt, cytu stawiznu, z kotrejež je sada wzata, w bibliji čitać.

- dobry pastyr ■ puć a prawdosć a žiwjenje ■ durje ■ swěto swěta
- chlěb žiwjenja ■ winowy pjenk ■ stawanje z mrtwych a žiwjenje

Ja sym _____.

Štož za mnu dze, njebudže chodźić w čemnosći, ale změje swětošć žiwjenja. (Jan 8,12)

Ja sym _____.

Štož ke mni přindže, njebudže hlódny, a štož do mnje wěri, temu so nihdy pić njezechce. (Jan 6,35)

Ja sym _____.

Štož do mnje wěri, budže žiwy, hačrunje wumrěje; a kóždy, kiž je žiwy a wěri do mnje, nanihdy njewumrěje. (Jan 11,25-26)

Ja sym _____.

wy će hałuzy. Štož we mni wostanje a ja w nim, tón přinjese wjele płoda; přetož bjeze mnje njemóžeće ničo činić. (Jan 15,5)

Ja sym _____;

nichtó njepřindže k Wótcej chiba přeže mnje. (Jan 14,6)

Ja sym _____.

Moje wowcy słyša mój htós, a ja je znaju, a wone du za mnu, a ja dam jim wěčne žiwjenje. (Jan 10, 27-28)

Ja sym _____;

jelizo něchtó přeže mnje nutř dze, budže zbóžny, a budže won a nutř chodźić a pastwu namakać. (Jan 10,9)

Beata Richterowa

Nabožny tydzeń

W šestyj tydženju wulkich prózdni-
now smy na nabožny tydzeń do Ebers-
dorfa pola Lubija jěli. Ja sym so jara
na to wjeseliła. Sym to hižo znała wat
poslednjeho raza. Salome je nowa by-
ła mjez nami a je so derje činiła. Chri-
stiana je nas wjele wo zelach wučila.
Smy samo tež něšto ze zelemi činili –
bě to zelowy čaj. Knjez Malink je nam
wo Janskim zelu powědał. Smy wjele
pućowali, na přikład na Lubijsku horu.
K tomu smy stawiznu wo spodziwnej
kwětcy na Lubijskej horje čitali. To bě
rjenje. Smy tež hišće druge wěcy činili.

Džakuju so knjezej Malinkej, Jadwi-
ze, Christianje a wšěm druhim, kiž su
pomhali.

Alina Zimermanec

Z přewodnicu Jadwigu Malinkec ducy dom
z pućowanja na lětušim nabožnym tydženju
w Ebersdorfje, zady naprawo awtorka př-
noška Allna Zimermanec Foto: priwatne

Mačićna akademija wo Serbskej cyrkwi w Lubiju

Lubina Malinkowa, z Budyšina pochadźaca
młoda stawiznarka a teologowka, kotrejež
je založba dr. Gregoriusa Mättiga lětsa
swój přeni stipendij spožčila, předstaji wu-
slědki swójeho mytowaneho slědžerskeho
džěta. Přednošk „Serbska cyrkew w Lubiju“
wotměje so **štwórtk, 8. oktobra, w 19.30**
hodž. w Budyskim hosćencu „Wjelbik“.
W słowje a wobrazu rysuje so serbske cyr-
kwinske žiwjenje w Lubiju wot reformacije
hač do spočatka 18. lěstotka.

Wšitkich zajimcow přeprašuje
Maćica Serbska, stawizniska sekcija.

Zapokazanje noweho fararja

Farar Steffen Hirsch, dotal duchowny
w chorowni we Wulkej Swónicy pola Lu-
bija, budže nowy farar za Minakałsku
a Łupjansku wosadu. Jeho zapokazanje
wotměje so **sobotu, 10. oktobra, w 17**
hodž. w Minakałskej cyrkwi. Přizamknje so
postrowna hodžina.

Hłowna zhromadźizna SET

Lětuša sobustawska zhromadźizna Serb-
skeho ewangelskeho towarstwa wotměje
so **reformaciski dzeń, 31. oktobra, w 14**
hodž. na wosadnej žurli w Bukecach.

Dnjowy porjad:

1. powitanje a swačina
2. rozprawa předsydstwa
3. rozprawa rewizorow
4. schwalenje rozprawow
5. wólby rewizorow
6. namjety za dalšu džělawosć towarstwa
7. přednošk knjeni Lubiny Malinkoweje
wo ewangelskich Serbach w Lubiju

Kónc budže někak w 17.00 hodž.

Wutrobnje přeprašuje wšitkich člonow
a zajimcow předsydstwo Serbskeho
ewangelskeho towarstwa.

Kemše z koncertom chóra Meje w Rakecach

Na reformaciskim swjedženju **sobotu,**
31. oktobra, w 16.30 hodž. wotměja so
w Rakečanskej cyrkwi swjedženske kemše
(w němskej rěči), kiž wobrubitej chór Meja
a spěwny kružk wosady. Zhromadnje
zanjesetej wobaj chór a spěw „Knjezowy
jandžel“. Božej službje přizamknje so ně-
hdže pothodžinski koncert Radworskeje
Meje. W programje změja runje tak ludowe
kaž cyrkwinske spěwy.

Mysl za wustup chóra Meja w Rakecach
zrodži so loni, jako wotmě so tam Serbski
ewangelski cyrkwinski dzeń. Wšitcy su wu-
trobnje přeprašeni, a Rakečanscy wosadni
wjesela so na bohaty wopyt.

Barbara Felberowa

Pišćele Korle Awgusta Kocora w Ketlicach 150 lět stare

Lěta móže wosada w Ketlicach pola Lubija wopominać 150lětny jubilej swych piščelow. Tutón instrument ma wosebity wuznam za Serbow, wšako je zwjazany z mjenom Korle Awgusta Kocora, kotryž bě wot lěta 1852 hač do swojeho wotchada na wuměnk 1888 tu z wosadnym kantorom.

Korla Awgust Kocor, dotal wučer w małej wjesnej šuli w Stróži pola Hućiny, bě 29lětny w lěće 1852 jako přeni wučer, kantor a organist do Ketlic přišoł. Tehdy bě w Serbach přez swoje woblubowane kompozicije a wulke serbske spěwanske swjeźenje wozrodźenskeho časa hižo daleko znaty. Z přesydljenjom do Ketlic wšak Kocor w serbskim nastupanju wočichny. Wulka wosada žadaše sej wjele džěła a zamotwitosće. Bórže sej młody kantor tež swójbu založi. 1856 so z Francisku Hańžu Hennigec woženi. Swójbne zbožo pak bě jenož

mišter z Lubija cyrkwine lúbje w tutym wotrězku za 341 tolerjow přetwaric. Jednotliwe džěle piščelow přiwjezechu na tehdy cyle nowočasne wašnje z čahom do Ketlic. Pomolowanje piščeloweho prospekta přewza Gustav Koschwitz z Budyšina. Organist Carl Eduard Hering z Budyšina nowy instrument pruwowaše a posudžowaše. Z koncertom Žitawskeho hudźbného direktora G. Albrechta a wosadneho cyrkwinskeho chóra buchu nowe pišćele 30. oktobra 1859 poswjećene.

Pišćele w Ketličanskim Božim domje, natwarjene před 150 lětami wot piščeletwarca Gotthilfa Bärmiga z Werdauwa

Rukopis Korle Awgusta Kocora nad tastaturu piščelow

Foto: T. Malinkowa

krótke. Hižo spočatk lěta 1859 jemu mandželska zemře, zawostajejo młodeho wudowca ze synkom a nowonarodženej džowčičku. W tutym za njeho zrudnym lěće nastachu Ketličanske nowe pišćele.

Hdyž bě Kocor swoje zastojnstwo w Ketlicach nastupił, namaka tu w cyrkwi zastarske pišćele, wo kotrychž hižo nihtó njewědžeše, kak stare scyła su. Posudk z lěta 1856 wobkrući, zo hodžachu so wysokeje staroby dla lědma hišće wužiwać. Na drjewje žerješe čerw a na železných džělach zezawc. Nimo teho běchu za wulku cyrkej přemała a njedosahace. Na zakładže tuteho posudka Ketličanska wosada rozsudži stare pišćele předać a nowe kupić.

Wot lěta 1856 so twar nowych piščelow přihotowaše, kiž mějachu skónčnje nahladnej, nutřka pyšnje wuhotowane a z 1 200 sedženskimi městnami hoberskej cyrkwi wotpowědować. Piščeletwarcy z Drježdźan, Budyšina, Neugersdorfa a Werdauwa zapodachu swoje poskitki. 1857 přepoda so 3 078 toler plačacy nadawk Gotthilfej Bärmigej, piščeletwarcej we Werdauwje. Za nowy wulki instrument měješe twarski

Nad tastaturu piščelow namaka so džensa hišće rukopisna papjera Korle Awgusta Kocora, na kotrejž wón zajimawostki k piščelam zdžěli. Posłownje Kocor pisa:

„Diese Orgel ist erbaut im Jahre 1859.

Die Aufstellung des Werkes begann den 25. Juli, die Beendigung desselben erfolgte den 15. Oct. Die Uebernahme geschah den 17. Oct. durch Herrn Org. Carl Eduard Hering aus Buedissin und die Einwei-

hung fand statt den 30. Oct. Das Werk enthält im Ganzen 2144 Pfeifen, darunter 13 blinde Prospectpfeifen. Davon kommen aufs Hauptwerk 1065 und auf das Oberwerk 566 Zinnpfeifen. Holzpfeifen enthält das Hauptwerk 118, das Oberwerk 166 und das Pedal 216. Das Werk enthält also 1631 klingende Zinn- und 500 Holzpfeifen.

Bemerkt Carl August Katzer, erster Lehrer und Organist.“

Ketličanske su druhe najwjetše z cyłkownje wjac hač 50 piščelow, kiž je piščeletwarc Gotthilf Bärmig (1815–1899) z Werdauwa twarił. Džensa wšak wone njejsu hižo w originalnym stawje. Při wobnowjenju w lěće 1913 firma Eule z Budyšina wšelake přetwari a pišćele techniskim a hudźbnym žadanjam časa přiměri. Dalše přeměnenja, tehorunja přez Budysku Eulec firmu, stachu so 1932 a 1964. Po tym so hižo žane zasadne změny njestachu. Poslednje přehladanje přewjedže w lěće 2000 piščeletwarska firma Groß & Soldan z Wadec. Fachowcy wšak doporučeja wobšěrnu restauraciju, wotstronjenje pozdžišich změnow a zasozarjadowanje

originalneho stawa z lěta 1859. Z tym bychu Ketlicy zaso dóstali wulke wysokoromantiske pišćele, kiž bychu mjeztym w Hornjej lužicy jónkrótne byli.

Na nastaću Ketličanskich piščelow měješe Korla Awgust Kocor njemały podžěl. Młody kantor njeje drje jenož jich twar nastorčil, ale tež jich hudźbny profil sobu postajił. Tři lětdžesatki běchu wone jemu z hlownym hudźbnym nastrojom, na kotrymž je njeličomne serbske a němske Bože služby a druhe swjatočnosće přewodžat a drje tež swójske piščelowce twórby komponował. Wulkotnje by byto, na tutech „Kocorowych piščelach“ raz słyšeć najwuznamnišemu hudźbnikej Serbow wěnowany koncert.

Trudla Malinkowa

Kantorske městno z njewědžnej piščelowej lawku

Fóce: H. Rabe

Z předsydstwa SET

Dnja 4. septembra wuradźowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Serbskim domje w Budyšinje. Wuhódnočichu so lětuše zarjadowanja a projekty towarstwa, kaž cyrkwinski dzeń w Korjenju, nabožny tydzeń w Ebersdorfje a wudaće informaciskeho łopjena wo ewangelskich Serbach. Wobkrući so termin klětušeho cyrkwinskeho dnja, kotryž budže 5. a 6. junija 2010 w Michalskej wosadze w Budyšinje. Lětuša sobustawska zhromadźizna SET wotměje so na reformaciskim dnju, 31. oktobra, w Bukecach. **Měrćin Wirth**

Serbska pačerska wučba

W septembrje započa so serbska pačerska wučba na Michalskej farje. Wobdžela so štyrjo šulerjo 7. lětnika, mjez nimi dwě šulerce, kiž stej serbsčinu přez projekt Witaj nawuknyłoj. Konfirmacija budže nalěto 2011 w Michalskej cyrkwi w Budyšinje. **jm**

Ochranowske hesła wušli

Srjedz septembra su w Ludowym nakładnistwje Domowina Ochranowske hesła za lěto 2010 wušli. Knižka wobsahuje na 115 stronach za kóždy dzeń wupytane hesło Ochranowskeje bratrowskeje wosady kaž tež hrona tydženjow a měsacow. Zestajať je hesła zaso Hinc Šořta z Lauterbacha, wudaće je wobstaroło nakładnistwo w zhromadnym dźěle ze Serbskim ewangelskim towarstwom. Hesła dóstanjeće za 2,50 eurow w Smolerjec kniharni a pola Serbskeho ewangelskeho towarstwa. **T.M.**

Rěčny kurs w Bukecach

Štwórtk, 17. septembra, zhromadzi so 14 kursistow z Wuježka, Bukec, Rodec a z města Budyšina na přenje zetkanje serbskeho rěčneho kursa w Bukecach. Najmlódša wobdźelnica je 16 lět stara a najstarša 70 lět. Jich wučerka je Juliana Kaulfürstec, kotraž pochadza z Budyšina a nětko w Drježdžanach bydli. Za kurs staji Bukečanska wosada rum we wosadnym domje k dispoziciji. Kursisća zetkawaja so kóždy štwórtk we 18.30 hodź. **Mato Krygař**

Dny serbskeje hudźby

Załožba za serbski lud ma wotpohlad, dalše Dny serbskeje hudźby wuhotować. Na mjeztym 6. dnjach chcemy zjawnosći bohatosć našeho hudźbného tworjenja prezentować. Namótwjamy wšitkich na polu serbskeje hudźby skutkowacych a so za nju horjacych, nam ideje za program abo tež wizije za přewjedženje hudźbných dnjow sposrědkować. Namjety zapodajće prosu hač do 30.11.2009 na załožbowy zarjad. Wjeselimo so na njewšědne ideje a nowe nastorki. **Załožba za serbski lud**

Wulětnikarjo při rowje Hloušekec mandželskeju we Vesecu pod Kozakom

Serbski bus 2009

Naš kóždolětny busowy wulět ewangelskich Serbow – wězo zaso ze skupinu katolskich křesćanow – dowjedže nas 12. septembra do Českeje. Spočatnje běše husta kurjawa, tola wjedro polěpši so hladajcy hač k zlotemu wječornemu slónčku.

Cyły puć nam Handrij Wirth wjele zajimaweho powědaše. We wjeskach wuchodnje Budyšina zhonichmy wo tójšto tam rodzenych serbskich prócowarjach. We Wuricach běše to na přikład Filip Rězak ze swo-

tampuću a dompuću. Potom přinđzechmy nimo rjaneho hroda Grabštejn.

W Železnym Brodže swječachmy ze superintendentom Janom Malinkom a fararjom Jiřiom Polmu česko-serbske kemše. K tomu běštaj wjele rjanych kěrlušow wupytałoj, kiž znajemy we woběmaj rěčomaj, a tak mózachmy derje zhromadnje Boha chwalić. Předowanski tekst běše přirunanje wo džesać wusadnych, kotrychž běše Jezus wuhojił, ale jenož jedyn cuzbnik ze Samarije so nawróci, zo by so Jezusej džakował. Při wobjedže zhromadnje z českimi křesćanami mějachmy dosć chwile k rozmołwje. Ja běch so tak sydnyła, zo mjez českimi přećelemi sedzach a mějach mlódšeho českého susoda, z kotrymž so rozmołwa poradzi. Wón mi tež praji, zo Pomhaj Bóh abonuje.

Potom dojedzechmy na pohrjebnišćo blisko Veseca pod Kozakom a spominachmy z kwěćelom z módro-čerwjeno-bětej sekle a zhromadnej modlitwu na njedawno zemřěteho lubeho přećela Serbow, fararja Miroslava Hloušeka, a jeho mandželsku Bronislavu, kiž běštaj so wjele lět na cyrkwinskih dnjach we Łužicy wobdželiłoj.

Slědowaše wopyt kapałki na hórce w Kořenovje, kiž bě za tydzeń sto lět stara. K tutomu dnjej wočakowachu hosći z Dornbirna w Awstriskej, hdžež maja cyle samsnu kapałku, ale trochu mlódšu.

We wsy Sklenařice w hosćencu Mexiko běše kofejpiće.

Mějachmy po puću krasne wuhlady na hory a doły Kyrkonošow a na Ještěd a smy wjele spěwali, mamy dže k pomocy stajnje spěwarske a spěwniki z ludowymi spěwami sobu. Bě so nimale 12 hodžin minyło, hdyž so džakowano Bohu derje a wjeseli nawróčichmy.

Za mnje běše to zaso wosebity serbski dzeń, dokelž husto cyły tydzeń z nikim serbsce rěčeć njemóžu. Džakuju so tež wšitkim, kiž su mi po puću – mojich strowotnych čežow dla – lubje pomhali.

Waltraud Trólcowa

Ducy z kapałki na hórce w Kořenovje, kiž je lětsa sto lět stara. Foće: M. Wirth

jim 1920 wudatym wobšěrnym słownikom, kiž mój nan mi po wójnje dari, antikwarisce kupjeny. W Bukecach stýsachmy wo wulkej bitwje Sydomlětnje wójny 1758 a wo superintendence Mjerwje. Za Lubiřom jedzechmy nimo Ebersdorfa, hdžež mějachmy naše džeči lětsa nabožny tydzeń. Jědžo přez městačko Ochranow zhonichmy, kak je mlody hrabja von Zinzendorf českim eksulantam pomhał a Bratrowsku wosadu spěchował. A w Žitawje spomni so na row Mikława Andrickeho.

Při mjezy překročichmy mały rózka Pólскеje, potom běchmy w Českej. Tam mějachmy přestawku při jězorje Kristyna na

Swójbne pućowanje a swjedžen we Wuježku

5. septembra bě zaso tak daloko – Serbske ewangelske towarstwo bě Serbow a dalších zajimcow na zhromadne swójbne pućowanje do Wuježka pod Čornobohom přeprosyło. Dopolndnja scěhowachmy mjenej abo bóle skeptiscy mróče a mócný dešć, doniž so po wobjedže z Wuježka na puć njepodachmy. Při bjesadže dorosćených a džěci so čas spěšnje miny. Dwanaće džěci w starobje mjez pjeć a 14 lětami a runje telko dorosćených docpě wjeršk Čornoboha. Tam da sej kóždy pomazku abo druhe dobroty ze swojeho wačoka sódžeć. Džěci krosnowachu so hišće na wěžu a hrajkachu sej na hrajkanišću. Pomału podachmy so přez Rubježny hród na dompuć ke Krygarjecom do Wuježka.

w kajkej dobrej serbsčinje džěci powědachu. Njebě rozdžěla spóznać mjez maćernorěčnymi a džěćimi, kiž serbsce wuknu.

Po tym zahaji so zabawny džěl dnja. Witaj-džěci Bukečanskeje pěstowarnje a jich kubłarka knjeni Nowotna zawjeseli chu přítomnych ze serbskorěčnym programom. Wulka bě jich radosć, jako publikum z nimi zhromadnje „Zady našej“ pjecy“ zanjese.

Wječorny program wobrubu skupina Přezpólni pod nawodom Fabiana Kaulfürsta. Třo hudźbnicy a wosom spěwarjow zahorichu připoslucharjow ze znatymi a hižo mjenje znatymi serbskimi spěwami. Při přijomnej bjesadže a zhromadnym spěwanju bu poněčim čma. Při lěhwowym wo-

Witaj-džěci Bukečanskeje pěstowarnje předstajichu ze swojej kubłarku knjeni Nowotnej serbski program.

Skupina Přezpólni pod nawodom Fabiana Kaulfürsta (cyle naprawo) zahori připoslucharjow ze swojimi temperamentnymi spěwami.

Po štyrjoch hodžinach pućowanja wotmě so na Dejkec/Pawlikec dworje nutrnosc z něhdže 60 přítomnymi. Superintendent Jan Malink zložowaše so na maćiznu, kotruž běchu džěci w nabožnym tydženju w Ebersdorfje pola Lubija wobjednowali. Młódše džěci hrajachu hru wo zhubjenym synu, starše předstajichu z pomocu wobrazow žiwjenje Jana Křćenika. Zwjeselace bě,

henju prošachu spěwarjo a džěci do zabawy a tak so koło teptaše a Šewca rejowaše. Wosebje džěcom bě atmosfera nastork, same něšto zaspěwać. Spěwachu wo pilnych lutkach a na zakončenje wo wjesolnych džěcoch we Łužicy.

W pózdnych hodžinach so dwór pomału prózdnješe a awta wotjědzechu do wšěch kónčin Łužicy.

Manja Bujnowska

Serbski swjedžen we Wuježku

Dnja 5. septembra sly so we Wuježku zetkali, zo bychmy zhromadnje na Čornobohu pućowali. Na Čornobohu smy na wuhladnu wěžu šli. Wottam smy jara dobry wid do kraja měli. Na horje bęštej tež maće hrajkanišćo a hosćenc. Potom smy zaso do Wuježka wróćo pućowali.

W 17 hodž je so swjedžen na Dejkec/Pawlikec dworje z nutrnoscju započal. My džěci smy pokazali, što smy w nabožnym tydženju wšo nadžěłali. Po tym je Bukečanska Witaj-skupina mały program přihotowala. Mjeztym je tež skupina Přezpólni do Wuježka přijěła. W brožni bě bifej natwarjony. Zbytk dnja su Přezpólni spěwali. Za nas bě to rjany dzeń.

*Katka Krygarjec
a Stani Krygař*

Na nutrnoscí zahrachu młódše džěci hru wo zhubjenym synu (nalěwo), starše předstajichu z pomocu wobrazow žiwjenje Jana Křćenika (naprawo). Přihotowali běchu swój program na nabožnym tydženju w awgusće w Ebersdorfje.

Fota: M. Krygař

Zapokazanje promštowki cerkwinego wokrejsa Chóšebuz

1. septembra jo Ulrike Menzel nastupiła na žases lět zastojnstwo promštowki (superintendentki) cerkwinego wokrejsa Chóšebuz a rownocasnje wósadneje fararki pší Chóšebuskej Nimskej cerkwi. Na 14. nježeli pó swětej Tšojosći, 13. septembra, wótpódnja su w toš tej cerkwi, kótaráž

Zapokazanje Ulrike Menzel ako noweje promštowki a wósadneje fararki pší Chóšebuskej Nimskej cerkwi Foše: M. Helbig

słuša do wósady swětego Mikławša, Ulriku Menzel oficialnje zapokazali do wónego zagrónitego amta. Zeger tšich jo se zmakala wósada ku swěžeńskej namšy, žož jo pó krotkej swětocnej ceremoniji zapokazanja nowa promštowka prjatkowała na tekst Lukasa 17,11-19. Jadnučki serbski part na namšy jo była tšeša zapšosba, kótaruž jo pšednjasł cerkwjeńc Ernst Mucha

z Turjeja. Pó namšy su se pšizamknuli póstrowjeńske słowa. Mjazy drugim su gratulěrowali generalna promštowka Heilgard Asmus, Chóšebuski šofta Holger Kelch, krajny račc wokrejsa Sprjewja-Nysa Dieter Frieše a farar z Lippstadta Volker Neuen-dorf ako zastupjař partnarskego cerkwinego wokrejsa. Pó zakóńcjenju oficialnego žěla jo wjelika mań luži gratulěrowała Ulrice Menzel wósobinski. Mjazy nimi su byli farar Hans-Christoph Schütt z Dešna w mjenju Spěchowanskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi a za kupku Serbska namša a teke cerkwjeńc Manfred Hermaš, kótaryž jo člónk Serbskeje pširady EKBO. Z nim su pšichwatali Slěpjańske kantorki, kótarež su zaspiwali swójeje něgajšnej wósadneje fararce na nowu drog, z cymž su nažněli pšíklask pšislucharjow.

44lětna teologowka póchada z pódwja-

Ulrike Menzel

cora, tola južo do casa pšewrošnja jo se ako młoda wikarka pódała z wósobinskego zajma do tegdejšeje NDR a jo tak pšíšla do Zgórjelca. Pózdžej jo była žedne lěta wósadna fararka w Slěpem, pjerwjej až jo pšíšla pó krotkem statkowanju na Wó-rjejskem Johanneumje do Chóšebuz. How jo była zagrónita za misionstwo. Ulrike Menzel jo serbskemu wjelgin

pšichylona. Sympatija k serbskemu, kótaráž wuchada z jeje wótwórjonego myslenja wšykny lužam napšesíwo, jo se zrožila w Slěpem. Z nowym amtom jo se jeje zajm wózrožil. Ulrike Menzel znajo wšake górnoserbske słowa konwersacije. Wužywa je spontanje we wšednem zmananju ze serbskimi lužimi, tak som to sama z pšechwatanim dožywiła. W pšichože bužo je – togo som se wěsta – dolnoserbski naložowaš. Chtož co wěcej wó Ulrice Menzel zgóniš, daš cyta nastawk Adelheid Dawmoweje w Nowem Casniku 15.9.2009 w pšíloze Pomogaj Bog.

Daš jo promštowka Menzel pšewóžona na wšyknych swóych drogach z Bóžym žognowanim, daš wupońijo amt z kšesćijańskim duchom, aby wurosli z njogo statki, za kótarymiž luže w toš tom cybnjonem casu tak póžedaju. **Christiana Piniekowa**

Jandželjo su ludžo z wutrobu!

„Njewěrju do Boha, ale chcu Wam rady rjec, přez čo so ja wjeselu“, zdžěli jedyn ze šulerjow sprawnje fararjej Hansej-Christophej Schüttej z mejlku. Duchowny běše šulerjow přecelnje namoťiwil, na přenjej serbskej šulskej namšy Delnjoserbskeho gymnazija sobu skutkować.

Dnja 31. awgusta 2009 popođnju přichwata 43 kemšerjow na tutu njewšědnu premjeru do Choćebuskeje Křižneje cyrkwe njedaloko gymnazija. Něšto wjac hač połojca z nich běchu šulerjo serbskeho kubłanišća. Mjez přitonymi šulerjami a staršimi běchu tež wjacori člonojo cyrkwinskeje džěloweje skupiny „Serbska namša“, wšak je ideja šulskich kemšow w jeje rjadach nastala. Štyri kěrlušje spěwachu so němsce a delnjoserbsce. Tež čitanje a próstwy přednjesechu so dwurěčnje. Tu běštaj šulerjej Jennifer Dünnbier a Toni Matuška wušiknje zapřijataj.

Předowanju so přijomnje přisluchaše, ale wone běše bohužel jenož němske. Zo pak steješe Wótčenaš na wasadze rozdžělenym spěwanskim łopjenje tohorunja jenož w němskej rěči, je bylo najnjetrjebawše misnjenje.

Na prašenje fararja Schütta přitonym, hač drje je hižo jónu něchtó jandžela widzał, njezmuži so nichtó z džěćiny a młodžiny wotmoťiwic. Duchowny pak njeměješe docyła njewujasnjujome džiwy na mysl.

Farar Wolfgang Iskraut přewodžeše spěwanje na kemšach k zahajenju noweho šulskeho lěta w Křižnej cyrkwi w Choćebuzu. Foto: W. Měškank

Wón rjekny na kóncu: „Jandželjo su ludžo z wutrobu!“ – a rozdžěli jako dopomnjenku kóždemu šikwaneho nalěpkoweho jandžela a šulerjam za wučbu nabožiny tež delnjoserbsku knihu „Wóšce naš! Bóže słowo 1“. Tutu běše Žětanišćo kubłanske wuwijanje Chóšebuz džakowano iniciatiwje tehdyšeho wjednika Pěťša Janaša hižo w léce 1995 čišćeć dała.

Wučerjej za nabožinu na gymnaziju, fararjej Hans-Christoph Schütt a Wolfgang Iskraut, džakowaštaj so za přecelnu podpěru direktorce gymnazija Ance Hille-Sickertowej a Dieterej Drabej z džěloweho městna za nabožinu za Delnju Łužicu a Zhorjalc kaž tež šulerjam, fararce wosady a wšitkim dalšim, kotřiž běchu k dobremu poradženju přinošowali.

„Sym zbožowny, zo je so radžil tajkile dobrej start. Tež to, zo se někotři starši tu ze swójimi džěćimi sobu byli, mje jara zwjeseli“, rjekny farar Schütt po zakóńcjenju. „My džě mamy na wsach dale křesćanow, kotřiž swoje džěći w křesćanskim duchu kubłaja. Tež někotři katolscy su tu džensa mjez nami byli.“

Wuspěch tuteje přenički da organizatoram zmužitosc, hižo na přichodnu serbsku šulsku namšu klětu spočatk šulskeho lěta myslit. **Werner Měškank**

Njedźela we Wětošowskimaj cyrkwjomaj

Rjane słowa ze 103. psalma „Chwal togo Kněza, mója duša, a njezabyń, což jo sí dobrego cyniŕ“ strowjachu serbskich, němskich a pólskich kemšerjow na namšy nje-dźelu, 13. septembra, we Wětošowskej Serbskej cyrkwi. Na tutej 14. nje-dźeli po swjatej Trojicy swjećeše so w mjenowanej cyrkwi při skladnosći dnja wotewrjeneho pomnika hižo pjatnacy raz serbsko-němska Boža služba – bě to potajkim mały jubilej. Kaž je hižo tradicija, nimaja Wětošowscy wosadni na dnju wotewrjeneho pomnika žane němske kemše, ale woni wobdźěleja so sobu na tutej wosebitej dwurěčneje namšy. Předar Juro Frahnow běše njejpacy schorjeŕ, a wšitcy tamni duchowni, kiž he-wak delnjoserbsce předuja, mějachu sami nje-dźelu dopoldnja službu a njemóžachu we Wětošowje wupomhać. Tuž bě začichim zawěsće tójšto přemyslowanja trěbne, zo by so při wšěm swjatočny wotběh kemšow zaručiŕ. A je so to tež poradziŕ. Serbski dźel kemšow přewzaštaj Arnošt Mucha z Turjeja a Christina Kliemowa z Dešna. Z kniha „Přatkowanja“ fararja Herberta Nowaka přednjeje wona předo-wanja na 14. nje-dźelu po swjatej Trojicy,

kiž zložowaše so tohorunja na 103. psalm. Farar n. w. Klaus Lischewsky měješe němski dźel Božeje služby na starosći. Cyrkwiny chór zanjese němski kěrluš a z kěrluš „Och, wóstań z twójeje' gnadu“ dvě štučce w serbskej rěči. Wjacerěčna wosada pak spěwaše z nowych delnjoserbskich spěwar-skich a jedyn spěw tež z němskich. Kemše porjeńšichu nimo toho někotre hudźbne kruchi na 150 lět starych, před wěstym časom znowa restawrowanych piščelach. Po kemšach zetskachu so wěriwi potom k bjesadze při dobrym přikusku w pódlanskej Němskej cyrkwi.

Zo wotměwaja so na dnju wotewrjeneho pomnika runje we Wětošowje wosebite kemše, zaleži drje na jónkrótnosći tamnišuju cyrkwinskeju twarjenjow, tak mjenowaneje dwójneje cyrkwe, kotraž pyta po cyłej Němskej swjateho runjeća. Serbska a Němska cyrkej stej mjenujcy po dołhosći scěnow jedna k druhej přitwarjenej. Mjez sobu zwjazanej stej přez sakristiju, a cyrkwinu wěžu matej zhromadnje. Za čas Tři-cecílětneje wójny bě Delnja Łužica přišla pod knjejstwo Merseburgskich knježičelow, kotřiž germanizowanje w Delnej Łužicy forsowachu. Tuž dyrbeše so na přikaz z Merseburga za Němcow we Wětošowje twarić pódlu hižo eksistowaceje cyrkwe hišće dalša, hačru-njež tehdy tež wšitcy Němcy serbsce rozumjachu. Němska cyrkej dyrbeše měc samsne měry kaž cyrkej za Serbow, ale być nutřkownje bohatšo wuhotowana. Při wšěm wosta Serbska cyrkej we Wětošowje stajnje ta hlowna. Spočatk 20. lětstotka wšak

Serbska cyrkej we Wětošowje

Foće: A. Kirschke, S. Malk

bě wosada tak daloko přeněmčena, zo ličba serbskich kemšow woteběraše. Po wupra-jenju tehdyšeho serbskeho fararja bě wón 1932 poslednje serbske kemše we Wětošowje swjećiŕ. Na wonkownej scěnje Serbskej cyrkwe dopomina wot lěta 2001 wosebita tafla na Jana Boka, kiž bě so l. 1569 we Wětošowje narodziŕ. Wón bě wjele-stronski wučenc a basnik a sta so pozdžišo samo měšćanosta w słowakim měsće Košice. Doris Teichmannowa podawa w swojej knize wo cyrkwinskih stawiznach w Delnej Łužicy wot Jana Boka zapisany delnjoserbski Wótčenaš, kaž je so wón w 16. lětstotku w jeho ródny mjesće modliŕ. A tu so kruh k lětušej serbsko-němskej namšy zaso wěra. Bóh daŕ, zo byštej Wótčenaš, kiž je so telko lětstotkow a tež lětsa we Wětošowje serbsce modliŕ, a serbske słowo scyła tež nadal na kemšach we Wětošowje zaklin-čaloŕ!

Irena Šerakowa

Wltanje mjez serbskimi, němskimi a pólskimi kemšerjami po Wětošowskej němsko-serbskej Božeje službě

Židowsku wosadu w Budyšinje wopominali

Z modlenjom kadiša spominachu ewangelscy a katolscy křesćenjo přenju nje-dźelu w septembru na Budyskim židowskim pohrjebnišću při Mužakowskej dróze na zamordowanych a wuhnatych sobustawow židowskeje wosady w Budyšinje. Hnydom po politiskim přewróće w našim kraju bě Budyski lékar Hans-Eberhard Kaulfürst w septembru 1990 tutu tradiciju do žiwjenja zwoŕaŕ. Tež džensa hišće so předewšěm wón ze swojimi swójbny mi wo kóždolětne dostojne ekumeniske wopominanje stara. Z kadišom spominaja Židža po wšěm swěće na swojich njebohich při wuznych. Dokelž pak so za mnohich w Budyšinje pochowanych Židow džensa hižo nihtó njemodli, činja to Budyšenjo z pomocu Praskeho kantora Michala Foršta. Po modlitwje kładžechu wěriwi po židowskim wašnju kamuški na narowne kamjenje. T.M.

Židowski kantor Michal Foršt z Prahi kładže kamuški na narowny kamjeň. Foto: E. Sprigade

Powěšće

Wobnowjena Michalska fara w Budyšinje; lětsa w lěću dósta wjac hač 200 lět stare twarjenje nowu třechu a nowy wobmjek. Zaměstnjene su w domje farski zarjad, wosadne rumnosće a dvě bydleni.

Foto: J. Butter

Huska. Z nowym šulskim lětom ma ewangeliska srjedźna šula noweho direktora. 40lětny wučer biologije a chemije Norman Guhr, kiž bydli wot lěta 2007 w Brězyncy pola Huski, je nawodnistwo kubłanišća přewzał. Wón přisłuša Hušćanskej wosadze, je woženjeny a nan třoch dźeći. Dotal skutkowaše jako wučer na gymnaziju w Großröhrsdorfje.

Mały Wjelkow. Swój 250lětny jubilej swjeći lětsa pozawnowy chór tudyšeje Bratrowskeje wosady. W lěće 1759 bu založeny, zo by Bože služby młodeje Ochranowskeje wosady wobrubli. Móžno samo, zo je Małowjelkowski scyła najstarši pozawnowy chór Němskeje. Składnostnje jubileja wuhotowa wón njedzela, 6. septembra, pod nawodom swojeho dirigenta Siegfrieda Schneidera, trompetarja w Drježdźanskej Statnej kapale, nyšpor duchowneje hudźby w Pětrskej cyrkwi w Budyšinje.

Kamjenc. Po 18 lětach w zastojnstwje poda so 6. septembra superintendent Wolfgang Müller na wuměnk. Rodženy we Wósporku, bě Wolfgang Müller wot 1972 do 1991 z fararjom

w Olbersdorfje pola Žitawy, doniž njesta so 6. septembra 1991 ze superintendentom w Kamjencu. Z jeho wotchadom na wuměnk so Kamjenska superintendentura po 80 lětach swojeho wobstaća rozpušći a so Budyskej superintendenturje přizamknje. Dostkónčnje rozsudzić wo tym ma lětuša nazymska synoda.

Palow. Ze swjedźenskim tydženjom woswjećichu wot 20. do 27. septembra 675lětny jubilej cyrkwy w Palowje (1334–2009). K temu zestajichu w něhdyšej patronatnej loži w Božim domje jubilejnu wustajeńcu. Historikar Klaus-Theodor Henke přednošowaše wo stawiznach wosady. Na kermušnych kemšach njedzela, 27. septembra, předdowaše dr. Ulrich Böhme. Po tym wuklinča jubilejny tydzień z wosadnym swjedźenjom a duchownym koncertom. W Palowskej wosadze je so hač do kónca 19. lětstotka serbsce předdowało. Posledni a najznačiši serbski farar bě tam wot 1855 do 1895 Korla Awgust Jenč.

Huska. Pozawnowy chór Hušćanskeje wosady swjeći lětsa swój 50lětny jubilej. Založeny bu w lěće 1959 za čas serbskeho wosadneho fararja Jana Palerja a wosadneho kantora Reinholda Johna. Wot lěta 1985 nawjeduje knjz H. Tuma Hušćanskich dujerjow.

Berlin. Ličba ewangeliskich šulow w Němskej dale přiběra. Dohromady je tuchwilu 1 134 šulow w ewangeliskim nošerstwje. Wosebje we wuchodnej Němskej so w zaštych dźesać lětach wjele nowych ewangeliskich šulow založi.

Hrodzišćo. Něhdze dvě lěće hižo zaběra so skupina wosadnych z předewzaćom, w Hrodzišću založi ewangelisku pěstowarnju. W njej mělo być město za 15 žłobikowych a 38 pěstowarskich dźeći. Zaměstniti chcedza pěstowarnju w hižo njetrěbných, ale derje zdźeržanych bróžnjach na Hrodzišćanskim farskim dworje.

Spominamy

Před 200 lětami, 20. oktobra 1809, narodži so farar **Rudolf Rychtar** jako syn cyrkwinskeho wučerja w Hućinje. Po wopyće ludoweje šule a gymnazija studowaše teologiju w Lipsku. Tam bě subsenior Łužiskeho předarskeho towarstwa a z tym nawoda jeho serbskeho wotdžela. Wustudowany skutkowaše najprjedy pjeć lět jako rektor šule w tehdy do dalokey měry hišće serbskim městačku Wósporku. 1840 wuzwolichu jeho za diakona pod fararjom Kanigom w Klukšu. Za jeho čas wotmě so tu 1853 misioniski swjedźeń, na kotrymž zrodžichu serbscy duchowni mysličku, založić serbske misioniske towarstwo. Towarstwo nazymu samsneho lěta dozaložichu, redakciju towarstwoweho časopisa Misioniski Posoł přepodachu Klukšanskemu diakonej. Rudolf Rychtar redigowaše měšačnje wuchadźacy časopis wot jeho 1. čisła w januaru 1854 hač do decembra 1881. Posoł słužeše šěrjenje mision-

skeje myslički w Serbach, rozprawješe ze swětoweho misionstwa a zběraše za nje pjenježne dary. Wot 1859 bě Rudolf Rychtar z fararjom w Kotecach. Tehdy přislušeše něšto lět Maćicy Serbskej, 1875 z njeje wustupi. 1876 poda so na wuměnk a přesydlil so do Budyšina. Tu hakle zložil jako 72lětny wuměnk po 28 lětach wobstajneho džěla redakciju Posoła. Do lěta hišće skutkowaše w Budyšinje jako jastwo wy duchowny. Zwudowjeny a bjez potomnistwa zemřel wón 19. apryla 1895 w Budyšinje a bu na Tuchorju pochowany. T.M.

Přeprašujemy

W oktobru wusyła so ewangeliske „Słowo k dnjej“ w serbskim rozhłosu.

04.10. 17. njedzela po swjatej Trojicy
10.00 kemše w Budyšinje z Božim wotkazanjom w Michalskej z kemšemi za dźeći (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

25.10. 20. njedzela po swjatej Trojicy
14.00 kemše w Njeswaćidle z wosadnym popołdnjom (sup. Malink)

27.10. wutora
14.00 wosadne popołdnje pola Kowarjec we Wuježku p. Wósporka (sup. Malink)

31.10. reformaciski swjedźeń
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
14.00 hlowna zhromadźizna Serbskeho ewangeliskeho towarstwa w Bukecach

01.11. 21. njedzela po swjatej Trojicy
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za dźeći (sup. Malink)

07.11. sobota
14.30 wosadne popołdnje w Bukecach

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśće: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelic
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měšačnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement płaći 8 eurow.